

Poul Meyer:

Da Erik Damgaards bog er grundlaget for den doktorgrad, han har opnået, må man vel deraf slutte, at hans bog er en videnskabelig fremstilling. Desværre indeholder bogen ingen oplysninger om, hvad forfatteren selv forstår ved videnskab på dette område, men på grundlag af bogens indhold føler jeg mig ikke overbevist om, at han og jeg har den samme opfattelse af dette spørgsmål.

Efter min opfattelse kræves der af en videnskabelig beskrivelse, at den foretages ved hjælp af abstrakte begreber. Med sådanne begreber som arbejdsredskaber må man være i stand til at analysere de politiske fænomener og på grundlag af en sådan analyse tage stilling til, om de eksisterende forhold er rationelle eller effektive. Er de ikke det, vil det være politologiens opgave at pege på, hvordan de kan blive det.

Selv om jeg vil skænke Damgaard den sidste del af definitionen, som han udtrykkeligt tager afstand fra at beskæftige sig med (s. 22), bliver tilbage spørgsmålet om den konkrete kontra den abstrakte beskrivelse. Der skulle vel nok kunne skabes enighed om, at konkrete beskrivelser af enkelte politiske fænomener ikke i sig selv er videnskab. Sådanne beskrivelser har Damgaard mange af, og han har på fortræffelig måde bearbejdet sit stof ved opstilling af tabeller og udarbejdelse af statistikker. I mange tilfælde savnes der imidlertid den konkluderende generalisering, der ville have ført fremstillingerne ind i det område, der traditionelt betegnes som videnskab.

Der kan også nævnes eksempler herpå uden for de tilfælde, hvor konklusionen er en tabel. I afsnittet om "Partiernes standpunkter", ss. 228 ff. (et emne, jeg til karakteristisk forskel fra Damgaard kalder "Partiernes typologi" i "Politisk videnskab", 1965, 195 ff.) nævner han, at den traditionelle højre-venstre dimension nok karakteriserer nogle afstemninger, men ikke andre, og han finder "tydelige mønstre" i flere afstemninger, uden at han dog forsøger at give nogen almindelig beskrivelse af disse mønstre.

Damgaards bog indeholder et meget stort materiale og behand-

ler mange emner. Han har tilført forskningen en betydelig viden på disse områder, der ikke tidligere har været systematisk behandlet. Dette skal være sagt, forinden jeg i det følgende piller to afsnit ud til kritisk særbehandling. En sådan form for anmeldelse giver naturligvis ikke noget indtryk af bogens kvalitet som helhed, men den tillader til gengæld, at jeg kan gå et spadestik dybere end sædvanligt i småanmeldelser af denne karakter. Det drejer sig om afsnittet ss. 113-35: Behandlingsobjekterne og ss. 211-44: Folketinget og lovgivningens indhold.

For så vidt angår behandlingsemnerne er der ikke knyttet større problemer til den kvantitative fremstilling, da den ikke i synderlig grad benyttes til at finde frem til en funktionel bestemmelse af, hvad lovgivning egentlig er, eller hvordan den substantielle udvikling er forløbet i de seneste årtier. De fleste vil kunne klare sig med folketingsårbogens sagregister, men fordelene ved Damgaards fremstilling er, at den relaterer emnegrupperne til de eksisterende stående udvalg, hvilket jo er af stor betydning for forståelse af den nyeste udvikling af folketingsarbejdet.

Der er derimod meget store vanskeligheder knyttet til de problemer, Damgaard betegner som "Folketingets behandlingsobjekter i kvantitative termer". Størstedelen af den hidtidige parlamentsforskning har beskæftiget sig med enkelte politiske sektorer i et vist tidsperspektiv, men Damgaard vælger i første omgang at analysere den samlede lovgivning i to folketingssamlinger, nemlig 1972/73 og 1973/74 II. Damgaard har intet væsentligt sagt om, hvorfor han netop har valgt disse to samlinger. Det er klart, at man ud fra visse synspunkter kan vælge to samlinger, som er meget ens i deres forløb. I så fald kan man måske oven i købet lægge sammen og dividere med to. Damgaard har imidlertid valgt to folketingssamlinger, der er så forskellige, som man overhovedet kan tænke sig i dansk politik.

Damgaard nævner mange af de forskelle, der præger de to samlinger, men ikke dem alle og især ikke de vigtigste. Især savner man en klar beskrivelse af den almen-politiske og parlamentariske baggrund for hver af de udvalgte folketingssamlinger, samt af betydningen af at sammenligne netop disse to samlinger. Det nævnes naturligvis, at der i den første samling kun findes 7

partier repræsenteret, og at der i den anden samling findes 11 partier. Men betydningen af, at Fremskridtspartiet blev det næststørste parti i Folketinget, og af at Centrumsdemokraterne dukkede op med 14 mandater, siges der praktisk talt intet om. Der er dog tale om en slags parlamentarisk "revolution", hvis man kan bruge en sådan betegnelse.

Når han ved sammenligningen af antallet af lovforslag i de to samlinger nævner, at det lave antal regeringsforslag delvis kan forklares af samlingens korte varighed, og at forskelligheder mellem de to samlinger primært er resultater af de fundamentalt ændrede parti- og regeringsforhold (s. 114), synes han helt at overse, at det interessante ved den sidste samling især var, at en regering, som var tiltrådt efter den normale frist for fremsættelse af lovforslag, får fremsat og gennemført så mange lovforslag, som tilfældet var.

Spørgsmålet om aktiviteternes fordelt på udvalgsområder, altså en kvantitativ fordeling af lovgivningsarbejdet på funktionelt bestemte grupper, behandler Damgaard med udgangspunkt i et skema, der viser antallet af de forslag, der er henvist til hvert enkelt af de stående udvalg samt det antal møder, som de pågældende udvalg har holdt i de to folketingssamlinger. Også her peger Damgaard selv på nogle vanskeligheder ved kvantificeringen, men spørgsmålet er, om den kvantitative metode, således som den anvendes af Damgaard, overhovedet har nogen værdi. Hermed være på ingen måde sagt, at kvantitative metoder ikke skulle kunne anvendes på dette forskningsområde, det er blot ikke min opgave her at redegøre for disse muligheder.

Damgaard nævner således, at oprettelsen af den sociale ankestyrelse førte til fremsættelse af 18 selvstændige lovforslag til ændring af eksisterende love, men han undlader at oplyse, at der i det samme folketingsår anvendtes den metode at samle ændringsforslag i en enkelt lov, som altså kun tæller 1 enhed i oversigten, f.eks. lov nr. 153 af 31. marts 1973 om ændring af forskellige lovbestemmelser om arbejdsbeskyttelse. Damgaard synes i øvrigt ikke at vide, at det nu er indført som en almindelig regel, at alle følgelove skal samles i en enkelt lov. Der findes talrige eksempler på, hvor urimeligt det er, at enhver lov skal regnes for en enhed i den statistiske opgørelse, f.eks. gennem-

førtes i 1972 såvel loven om den kommunale inddeling som loven om fodterapeuter.

Det afsnit, jeg foran har fremsat nogle bemærkninger om, indledes med en redegørelse for policy analysis. Den er kortfattet og nyttig, men næsten uden betydning for en bedømmelse og anvendelse af de efterfølgende tabeller. Bortset fra selve begrebet policy typologier kan tabellerne og kommentarerne til dem stå alene.

Når jeg dernæst skal vende mig til bogens 5. afsnit (ss. 211-44), er det nødvendigt at fremhæve, at Damgaard heller ikke her giver sig af med at forklare, hvad han forstår ved den lovgivende funktion. Det korte indledningsafsnit om politik og lovgivning slører forskellen mellem de tre spørgsmål, som kunne have været rejst i bogen, nemlig dels det forfatningsretlige spørgsmål, d.v.s. spørgsmålet om hjemmel, dels det empiriske spørgsmål, d.v.s. hvad der faktisk vedtages som lov og dels det systematiske spørgsmål, d.v.s. hvad forfatteren mener, at bogen skal handle om.

Medens Damgaard tidligere behandlede samtlige lovforslag i de to samlinger, udskyder han i dette kapitel omkring halvdelen af samtlige lovforslag - herunder nødvendige konsekvenser af EF-medlemskabet - og indskrænker sig til at behandle resten. Der er altså i denne fase tale om en statistisk set bevidst udvælgelse. Damgaard er selv opmærksom på, at de indvendinger, der kan rejses imod det større materiale, også kan rettes imod det mere begrænsede.

Efter udskillelsen bliver der 186 lovforslag tilbage i de to samlinger. I den afsluttende del af kapitlet bliver disse lovforslag brugt til at behandle partiernes standpunkter til de fremsatte forslag samt en nærmere redegørelse for ordførerne for de enkelte partier ved behandlingen af disse forslag. Det er vanskeligt at forstå, at denne meget beskedne population ikke i sin helhed kan bruges til en analyse af de nævnte spørgsmål, selv om de kræver en gennemgang, der af Damgaard betegnes som detaljeret. Besværlighederne har imidlertid efter Damgaards opfattelse været så store, at han med henblik på en eksplorativ undersøgelse har

fundet det nødvendigt, at "der for hver af samlingerne på statistisk set tilfældig måde (er) udtrukket 10 love til en nøjere analyse".

Det må overlades til den statistiske ekspertise at udtale sig nærmere om en stikprøve af denne meget specielle karakter. For mit eget vedkommende stiller jeg mig tvivlende over for, om en sådan stikprøve kan sige noget fornuftigt om den samlede lovproduktion. Ved at foretage en ekstra stikprøve har Damgaard imidlertid konstateret, at det generelle konfliktniveau i de to udvalg nøje svarer til forekomsten af uenighed i totalmaterialet, og det mener han så er tilstrækkelig garanti for repræsentativiteten. Dermed er der imidlertid intet sagt om andre og vigtigere aspekter af den kvalitative vurdering af lovgivningen.

Den nærmere anvendelse af stikprøven til belysning af de nævnte emner giver ikke anledning til andre bemærkninger end dem, jeg allerede har fremsat i forbindelse med begrebsproblemerne og behandlingen af behandlingsobjekterne.

Som tidligere nævnt præges beskrivelsen af partiernes standpunkter af spredte strøtanker, men et endnu vigtigere problem er, om en stikprøve overhovedet kan give et fornuftigt billede af dansk parlamentarisme. De omfattende forlig, der er et meget karakteristisk træk i dansk mindretalsparlamentarisme er nemlig kun omtalt med nogle få linier (s. 234).

Når Damgaard indledningsvis har fastslået, at hans analyser af Folketinget ikke sigter på at foreskrive nydannelser eller reformer, må det forekomme inkonsekvent, at han slutter sin bog med en beskrivelse af nogle reformsynspunkter. Denne beskrivelse er hverken fair eller udtømmende. Man mindes den ortodokse positivismes udfald, når man læser: "Lige så lidt som det videnskabeligt kan afgøres, om de tidligere omtalte reformisters forslag er "rigtige", kan man på videnskabeligt grundlag tage stilling til, om Dich, Hårder, Nyboe Andersen eller Poul Meyer har "ret" i deres synspunkter på, hvad der burde gøres".

Hertil er for det første at bemærke, at Damgaard foretager et meget tilfældigt udpluk af de forfattere, der har beskæftiget sig med reformforslag på dette område. Helt urimeligt er det f.eks., at han ikke nævner Bertel Dahlgaard, hvis synspunkter med hensyn til "det samarbejdende folkestyre" har været af

stor betydning, eller Poul Møller, hvis normative synspunkter helt lades ude af betragtning. Damgaard nævner ss. 271 f., at "Poul Meyers rekommendationer er derfor nok uafhængige af den førte politik, men naturligvis som de tidligere nævnte reformforslag udsprunget af bestemte værdipræmisser". Udtalelsen er både rigtig og forkert. Det sidste gælder, fordi han undlader at henvise til, at de værdipræmisser, jeg arbejder med, er den målsætning, som indgår i det rationalitetsbegreb, som jeg nøje har gjort rede for.